

Rúbrica per al desenvolupament territorial de l'aprenentatge servei

Martin Garcia, Xus (Coord.)
Avilés Sedeño, Fátima
Bär Kwast, Brenda
Escofet Roig, Anna
Gijón Casares, Mònica
Payà Sánchez, Montserrat
Torres Seguí, Carla

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Facultat d'Educació
Grup de Recerca en
Educació Moral (GREM)

Aquesta eina permet avaluar el desenvolupament territorial de l'aprenentatge servei. Per fer-ho es valoren quatre àmbits: lideratge institucional, organització, programa d'aprenentatge servei i arrelament al territori. En cada àmbit s'avaluen dues dimensions que el concreten. El lideratge institucional considera la missió i el pla estratègic. L'organització inclou els agents i els recursos. El programa d'aprenentatge servei avalua la qualitat i sostenibilitat dels projectes. I finalment, l'arrelament al territori valora la participació i la vinculació de la comunitat. Aquestes vuit dimensions són independents i, en conseqüència, el programa pot estar en nivells diferents de valoració per a cada una.

Aquesta eina també es troba disponible en una versió en línia al web: <https://aprenentatgeservei.cat/rubrica-mon-local>

Aquesta recerca ha rebut una subvenció DEMOC23 per fomentar la recerca en matèria de participació ciutadana i qualitat democràtica convocada per la Direcció de Bon Govern, Innovació i Qualitat Democràtiques de la Generalitat de Catalunya.

LIDERATGE INSTITUCIONAL

L'aprenentatge servei requereix un lideratge institucional encarregat de definir les finalitats que han de guiar el programa en el municipi i establir línies d'acció realistes i coherents amb les polítiques que es desenvolupen al territori. Aquest àmbit avalua dues dimensions: la missió i el pla estratègic.

Missió

La missió fa referència a la declaració del propòsit i dels objectius del programa d'aprenentatge servei en relació amb el territori on opera, tenint en compte l'alineació amb altres polítiques i estratègies territorials desenvolupades. Això reflecteix una comprensió profunda del context i una integració efectiva del programa d'aprenentatge servei dins de la visió més àmplia del desenvolupament local.

La comprensió del context permet pensar en la finalitat del programa d'aprenentatge servei, de manera que estigui alineada amb les necessitats del territori. La integració del programa d'aprenentatge servei implica una articulació del propòsit del programa de manera harmònica amb altres iniciatives o estratègies territorials.

Pla estratègic

El pla estratègic és un programa d'actuació que permet arribar a les metes previstes en la territorialització de l'aprenentatge servei, un full de ruta flexible que projecta reptes i desafiaments coherents tenint en compte la situació i el context. Desenvolupar una planificació facilita dissenyar objectius i estratègies, així com preparar accions i recursos. Per valorar aquesta dimensió es tenen en compte dos elements: les accions i l'avaluació.

Les accions estan en sintonia amb els objectius proposats i poden ser a curt, mitjà o llarg termini. Aquestes accions es concreten en passos i detallen les responsabilitats d'agents i entitats en la seva implementació. Com més concreció i claredat tinguin les propostes, més consistència tindrà el full de ruta.

L'avaluació d'objectius, accions i responsabilitats és imprescindible per desenvolupar el procés de territorialització. En aquest procés convé definir indicadors, valorar la idoneïtat de la planificació i preveure possibles dificultats.

ORGANITZACIÓ

Per impulsar l'aprenentatge servei al territori és necessària una organització que promogui la col·laboració entre els diferents actors que lideren el procés. Una estructura estable i amb recursos específics facilita el treball compartit i millora l'operativitat dels equips impulsors al territori. Aquest àmbit inclou dues dimensions: els agents i els recursos materials.

Agents

L'aprenentatge servei requereix la participació d'agents —persones i institucions— que assumeixen diferents rols i accions. Es considera que són agents rellevants tant els que impulsen i coordinen el programa de manera contínua, com aquells que hi poden col·laborar en moments concrets. Per valorar aquesta dimensió es tenen en compte dos elements: la implicació d'agents diversos i l'existència d'estructures de treball.

La implicació d'agents diversos fa referència a l'enriquiment d'un programa d'impuls de l'aprenentatge servei perquè puguin participar, de manera coordinada, agents de diferents institucions i perfils professionals del món educatiu i social.

Les estructures de treball són un element que permet als agents col·laborar i passar de participacions puntuals a assumir responsabilitats de manera compartida, consolidar circuits i espais de treball estables.

Recursos

Els recursos són els mitjans materials que ajuden a aconseguir el propòsit del programa d'aprenentatge servei. La darrera finalitat que tenen és millorar la capacitat del programa per dur a terme les seves funcions en les condicions adients, mantenir-se en el temps i vetllar per la qualitat de les accions. Es destaquen dos elements: el pressupost i l'espai físic de referència.

El pressupost proporciona la base necessària per planificar de manera ajustada les accions que cal fer a curt, mitjà i llarg termini, dona confiança als agents i projecta una visió de futur del programa que pot accentuar el seu compromís.

L'espai físic de referència és un lloc específicament designat per dur a terme les activitats del programa i per conservar els materials que es generin. Proporciona un ambient adequat on es poden fer les diferents tasques, ajuda al treball col·laboratiu dels agents, centralitza tota la informació i permet donar visibilitat al programa.

PROJECTES D'APRENTATGE SERVEI

Els projectes són l'element més visible de la presència i consolidació de l'aprenentatge servei en un territori. La creació d'un programa d'aprenentatge servei facilita l'estabilitat i flexibilitat dels projectes, així com la seva rèplica en altres espais. Les dues dimensions dels projectes que s'avaluen en la rúbrica són: la qualitat i la sostenibilitat.

Qualitat

La qualitat fa referència a la capacitat del programa per construir bons projectes que aprofitin la potencialitat pedagògica i de transformació social de l'aprenentatge servei. Es tenen en compte dos elements: la capacitat de diagnosticar la idoneïtat dels projectes i la incorporació de mecanismes de millora.

La capacitat de diagnòstic posa la mirada en les possibilitats que té el programa per identificar els projectes que tenen lloc al territori, així com els trets principals que es considerin rellevants —àmbit, temàtica, etc.— i elements per valorar la seva idoneïtat.

També és important incorporar mecanismes de seguiment de l'estat dels projectes, i l'aplicació d'instruments i dinàmiques per pensar accions de millora.

Sostenibilitat

La sostenibilitat fa referència a la capacitat del programa per mantenir els projectes d'aprenentatge servei, tot satisfent els objectius i les metes, i donant resposta a les necessitats del territori, tant les ja detectades com les de nova aparició. D'aquesta manera, el programa s'expandeix i manté el que és rellevant a l'hora que detecta noves oportunitats i reptes. Per valorar-la, s'han considerat dos elements: la continuïtat i l'obertura dels projectes.

La continuïtat es refereix a les accions del programa per garantir l'estabilitat dels projectes d'aprenentatge servei. Això consolida el programa i permet continuar satisfent necessitats del territori i aprendre de les experiències anteriors.

L'obertura està considerada en dos sentits. D'una banda, fa referència a les accions del programa per ser sensible a noves demandes i necessitats de l'entorn

per donar-hi resposta des de nous projectes d'aprenentatge servei. De l'altra, indica les accions orientades a estendre els projectes al territori, tot incrementant els centres participants i generant noves aliances.

ARRELAMENT AL TERRITORI

L'arrelament al territori de l'aprenentatge servei potencia la participació de la comunitat i fomenta el seu paper com a agent educatiu. Es tracta d'un procés col·laboratiu que necessita relacions fluides i estables de partenariat. En aquesta rúbrica s'avaluen dues dimensions: la participació i la vinculació de la comunitat.

Participació

La participació es refereix a la implicació de diferents agents de la comunitat en la creació i la gestió dels programes d'aprenentatge servei. Es tracta d'una comunitat que inclou totes les entitats que formen part d'un municipi, i que poden ser socials, culturals, ambientals, a més dels centres educatius. Els dos elements que s'han tingut en compte per valorar aquest dinamisme són: la diversitat d'actors de la comunitat i el protagonisme que assumeixen al llarg de tot el procés.

La diversitat d'actors implicats en el procés d'un projecte d'aprenentatge servei dona visibilitat a la participació de la comunitat. Com més diversitat hi hagi, més representació de la pluralitat de col·lectius i d'entitats que formen part del territori hi haurà. En aquest sentit, sembla necessari destinar temps a conèixer i implicar agents amb perfils variats.

El protagonisme supera un model de participació consultiva i incorpora la implicació dels agents de la comunitat en l'anàlisi de la realitat, en la detecció de necessitats que esdevinguin oportunitats de millora, en el seguiment i valoració del projecte, així com en la presa de decisions conjunta en les seves diferents fases.

Vinculació

La vinculació del programa d'aprenentatge servei es refereix a col·laboracions que estableix amb altres institucions, entitats i membres de la comunitat. Aquesta vinculació és fonamental per a l'efectivitat i l'èxit del programa, ja que permet ampliar els recursos, el suport i les oportunitats disponibles, i també potencia l'impacte positiu que el programa pot tenir en la comunitat. Els elements que s'han tingut en compte són: les relacions de partenariat i les col·laboracions interdisciplinàries.

Les relacions de partenariat estables inclouen acords de cooperació i aliances estratègiques amb les entitats del territori amb l'objectiu de compartir recursos, coneixements, experiències i esforços per aconseguir els objectius comuns del programa.

Les col·laboracions interdisciplinàries es refereixen al treball en xarxa entre institucions i entitats del territori i potencien l'impacte del programa d'aprenentatge servei en la comunitat.

	I	II	III	IV
Lideratge institucional	<p>Missió</p> <p>La finalitat del programa d'aprenentatge servei no apareix o no està definida en les polítiques desenvolupades al territori.</p> <p>Pla estratègic</p> <p>Les accions conjuntes que es fan al territori són espontànies, sense planificació ni avaluació.</p>	<p>La finalitat del programa d'aprenentatge servei està poc definida en l'àmbit territorial.</p> <p>Les accions es planifiquen a curt termini per consolidar els projectes d'aprenentatge servei i es valoren informalment.</p>	<p>La finalitat del programa d'aprenentatge servei està definida en l'àmbit territorial sense una relació clara amb la resta de les polítiques desenvolupades al territori.</p> <p>Es dissenya, s'implementa i s'avalua un pla estratègic amb accions, a curt i mitjà termini, compartides per diferents agents.</p>	<p>La finalitat del programa d'aprenentatge servei està definida en l'àmbit territorial i s'alinea amb la resta de les polítiques desenvolupades al territori.</p> <p>El pla està institucionalitzat i constitueix un full de ruta transversal i flexible amb objectius i accions a curt, mitjà i llarg termini, elaborat i avaluat de manera interdepartamental.</p>
Organització	<p>Agents</p> <p>Els agents organitzadors que hi participen tenen un perfil similar, pertanyen a una única institució i assumeixen funcions puntuals relacionades amb l'aprenentatge servei.</p> <p>Recursos</p> <p>No es disposa de finançament ni espai físic per al programa d'aprenentatge servei.</p>	<p>Els agents organitzadors són d'una única institució, tenen un perfil educatiu i hi ha col·laboracions puntuals i trobades esporàdiques amb altres agents educatius.</p> <p>Es disposa de finançament puntual per al programa d'aprenentatge servei o es pot disposar d'un espai físic quan l'activitat ho requereix.</p>	<p>Els agents organitzadors són de perfils diversos i de diferents institucions. Comparteixen responsabilitats i assumeixen funcions relacionades amb l'aprenentatge servei.</p> <p>Es disposa d'una partida pressupostària que garanteix el finançament del programa d'aprenentatge servei en un termini mínim de dos cursos i es té un espai de referència.</p>	<p>Els agents organitzadors tenen perfils diversos i són de diferents institucions. Comparteixen una estructura coordinada i assumeixen funcions en comissions de treball estables que es reuneixen periòdicament.</p> <p>Es disposa de finançament consolidat per al programa d'aprenentatge servei a llarg termini i es té un espai de referència.</p>
Projectes d'aprenentatge servei	<p>No se sent la necessitat d'identificar els projectes ni valorar-ne la idoneïtat.</p> <p>Els projectes d'aprenentatge servei són puntuals i no perduren en el temps.</p> <p>El programa d'aprenentatge servei es crea i gestiona sense participació de la comunitat.</p>	<p>S'identifiquen els projectes i s'elaboren instruments per valorar-ne la idoneïtat.</p> <p>Els projectes d'aprenentatge servei formen part d'un programa que inclou accions amb la voluntat que perdurin en el temps.</p> <p>El programa d'aprenentatge servei es crea i gestiona amb una participació puntual de la comunitat.</p>	<p>Els projectes estan identificats i els instruments per valorar-ne la idoneïtat s'apliquen habitualment.</p> <p>El programa d'aprenentatge servei té accions que garanteixen que els projectes siguin estables i oberts a noves possibilitats.</p> <p>El programa d'aprenentatge servei es crea i gestiona amb una participació estable de la comunitat, que identifica possibles necessitats i oportunitats territorials.</p>	<p>Es fa una diagnosi dels projectes del territori que permet incrementar la diversitat i idoneïtat d'aquests projectes.</p> <p>El programa d'aprenentatge servei té accions que fan que els projectes siguin estables, oberts a noves possibilitats i replicables en altres espais.</p> <p>El programa d'aprenentatge servei es crea i gestiona amb una participació continuada de la comunitat, que té un paper actiu en la presa de decisions.</p>
Arrelament al territori	<p>El programa d'aprenentatge servei no estableix relacions de partenariat amb institucions i entitats del territori.</p>	<p>El programa d'aprenentatge servei estableix relacions de partenariat puntuals i esporàdiques amb institucions i entitats del territori.</p>	<p>El programa d'aprenentatge servei genera relacions de partenariat estables amb institucions i entitats del territori.</p>	<p>El programa d'aprenentatge servei consolida les relacions de partenariat i promou les col·laboracions interdisciplinàries amb institucions i entitats del territori.</p>

Av. Drassanes, 3, 3r
08001 Barcelona

centre@aprenentatgeservei.cat

ISBN 978-84-09-62155-2

aprenentatgeservei.cat